

NAROČNINA ZA JUGOSLAVIJO ČETRTLETNO DIN 15, CELOLETNO DIN 60, ZA INOZEMSTVO JE DODATI POŠTNINO / OGLASI PO ČENIKV / POŠAMEZNA TEVILKA PO DIN 150, POŠT. ČEK. RAČ. 13.188

ORJUNA

VREDNIŠTVO IN VPRAVA V VČITELJSKI TISKARNI / ROKOPIŠI SE NE VRAČAJO / ANONIMNI DOPIŠI SE NE PRIOBČVJEJO / POŠTNINA PLACANA V GOTOVINI TELEFON ŠTEV. 906.

Libera nos a malo ...

Naša predvidevanja o zblizanju bratske nam Francije in demokracije Nemčije se v logičnem redu izpolnjujejo z matematično točnostjo. Naši prijatelji in znanci so nas sicer sprva po pričetku naše akcije v smeri k izmerjenju in zblizanju z Nemci opozarjali na nevarnost, da bi se strtega imperializma Nemcev Wilhelmovega mišljenja in na nevarnost, da bi se spričo te naše nove orientacije v zunanji politiki še bolj ne poglabila nespoznatost med Jugoslavijo in Francijo, ki so se pričela pojavljati po ponovnih romanjih najboljšega in najsposobnejšega znanega ministra kraljevine SHS k Mesli italijanskega naroda. Kot poznavelec razmer v novi Nemčiji smo pravilno ocenili poslednje smrtne krče nemške reakcije in opozarjali, da izza nje vstaja nova in prerodena Nemčija, ki je po bridkih izkušnjah s svojimi pangermanističnimi načrti pričela resno računati in iskati prijateljev ter zaščitnikov tam kamor je gledala doslej vedno skozi rešetke bojne čelade. Dokazi teh novih smernic mišljenja Nemčije so postali baš v zadnji dobi že vsakdanji, posebno pa še po izmirjenju s Francijo.

Politika našega velikega zapadnega zaveznika in kramarjev, ki vidijo v malih balkanskih narodih svoj plačilni drobiž in kvasiposelnike eventualnih petrolejskih vrelcev, nas direktno silita k temu da se i mi preorientiramo in borscemo primerneje mesta v družbi zdravili ter pošteni narodov in da z nemalnim veseljem pozdravljamo velpomembne pozdravne besede g. Briand: »Končana je doba krvavih spopadov med Nemci in Francijo. Oba stolišta druga nasproti drugi brez tobov in stroinč, da pred mirnim sodiščem obravnavati ono, o čemur je potreba še razpravljati.«

Končana je doba krvavih spopadov med Nemci in Francijo... ki je zahtevala od njih neprecenljivih krvnih in materialnih žrtv od katerih so imeli dobiček lokavi ki hočejo danes za ceno svoje težke valute podariti gospodarsko obe zemlji. Stoletni plamen medsebojne srda pojemlje sicer danes še komaj vidno ali tam od kjer je dobival dosti natičjo oporo — to je v kapitalu, ki je to in onstran Rena pričel s skrbjo opazovati, kako prehajajo njezovi zlati rudniki v roke tretjega v sru obema nasprotnega posestnika. Teh prvih znanilcev nove dobe še baš ni precejevali ker je stara resnica, da fantazija in iluzija v zunanji politiki nimata mesta, vendar je navzlic

besnimizmu neizbežno deistvo, da so uspehi in deistva tu ki jih ni mo goče zanikati ter podcenjevati.

Glavno potrdilo resnosti zblizanja zemlja svoboda in bratstva z zemljo reda ter discipline pa je strah, ki se je pojavil po teh prvih korakih v domovini herojev. Ni še potekel dober mesec od usodnega dne ko je po brezbožnem atentatu odprl svoja grozeča usta Benito Imperioso in žugal z železno pestjo proti Ligurskim Alpam in razvratnemu Parizu, da bo podeljal nani preko Alp svojo črnosrajniško križarsko vojsko in kaznoval strahno vse, ki ne marajo priznati edinozveličavne luči iz Rima. Ni so še zamrli tudi no ledenih jarkih tirolskih Alp grozeče napovedi bližnjega pohoda preko brenerske krivice meje v domovino Andreja Hofera in moč ki niso klonili še pred nasilniki drugega kova nego so herojski junaki mirovnih konferenc. Valovje Mediterana je še tudi razburkano po triumfalni vožnji novega Cezarja, ki je šel ustanavljat v Tripols imperij in se vrnil nato z nagobčnikom marke Made in Eng land v razdragano Italijo ki v besedah podariljuje poleg oficijelnih osvojevalnih tur svojega Ducea še barbarsko svojat onkraj »mare nostrum«. In sedaj je nenadoma vsa ta grandiozanska bojaželost spalnili čez noč da čule danes svet namesto žvenketanja silane sablje moza s atišneno pestjo la še skridanje črce do laštevskih redakcijah, kjer v potu obraza sestavljajo na najvišji ukaz ponižna snubaske nisma na sosedo in prijatelje, ki so bili doslej vedno v levem diplomatskem predalu zunanijh ministrstov dežele vladarja s stroinčami in petardami. Sestavili so ga i na balkanske jugoslovenske handite in cvčarie ter v nem lepo na dolgo in široko razpredli ves načrt, kako bi bilo mogoče stvoriti mogočni lužni blok od Madrida preko imperatorskega Rima, Aten, Beograda, Bukarešte do Varšave. Namen tega bloka bi bil po njihovem zatrievanju sigurno obramba proti francosko-nemški in eventualno še rusko-češki nevarnosti ki preti danes vsem zani v poštev prihajajočim državam. Nad njim bi na imel vrhovno kontrolo London. Polni neznanjskih skrbi za blaginjo Jugoslavije iznašajo ti snubači vse podrobnosti gorenje nevarnosti, ki bi kulminirala s trenutkom pojavljenja oruskega grenadirja na Karavanah ki bi gotovo preko nie poiskal prehod na Jadra, ter io gospodarstva in politično podarmit.

Jugosloveni sprejemamo te iz-

raze nainovejše iskrene pozornosti »prijateljske Italije z velikim zadovoljstvom. Izpremeniti pa ne morejo navzre vse iskrenosti prav nič obstoječega pravega razpoloženja, ki je za Italijo že zavečateno!

Med Italijo in Jugoslavijo so bili idealsko podrti vsi mostovi že tisti hip, ko je bila s podpisom rapsalske pogodbe potegnena med obema krvava linija, koje odkrit prehod pomeni za vsakega iskrenega državljanu Jugoslavije veličdalo. Italija se je sama tega najboljše zavedala tako, da so i bile zbog tega nogodbe z Jugoslavijo samo krpa papirja in orožje za nadaljevanje politike penetracije in hegemonije započete proklētega 20. okt. 1920. Naši računi so za domovino Giuntov, d'Auniziev Federzoniev in vseh onih brezštevilnih ropariev in morilcev našega naroda zaključeni!! Njih predložitev v poravnavo ne bo za hip zastavila nobena morda res še tako na videz odkrita prijateljska gesta splešene Italije.

Jugosloveni se Nemcev in nevarnosti francosko-nemško-češko-ruskega bloka nimamo prav nič povoda plašiti. Pruskega grenadirja poznamo dobro in vemo, da se bo drugače ustavlil, kakor ital. zavojevalci od belini praporji ker ve, do kje sega nega jezika rod in kri. Iadran nam itak odrekate in ga proklamiravate »zborim Italijanskim moriem«, na katerem se hoste lahko potem zopet pomirili z Nemci, ki so vas za svetovne vojne itak zaman drezali iz vaših rup. »Nemškega gospodarskega in političnega suženstva«, ki je itak samo plod vaše holne domišljije pa smo že navašeni po pregaženju naše imunske Srbije ki je pri vsi od vas toliko podčrtanem nemškem barbarstvu po resničnem orožnem zavojevanju in v času svetovnega klanja neprimerno boljše izhajala pod njim, kakor danes deli našega naroda pod vašo modro vlado, ki bi jih nairale s kugo čez noč v celoti iztrebila!

Misel na sodelovanje Jugoslavije v kakršnekoli bloku in bloku proti Franciji, Nemčiji, Češki ali Rusiji je za slehernega Jugoslovca absurd ki ga je zmogel zaploditi samo bolni mozeg preplašenih črnosrajniških diplomatov. Še več kakor absurd pa je pričakovanje caporettskih heroiev da bi se kdaj borili rame ob rami s kaimakčalskimi in soškimi borci, ki še v sa-

niah o tej prebadašti in prešramotni zamisli kličejo ogorčeno »Appage satanas!!« in »Libera me domine!!« O dolanskem njihovem razpoloženju na preiasno govore »biti nosovi

in polomljene kosti laških mešetar-skih nosilcev te zamisli, ki jih je domovina poslala med bodoče »sodnierie« pripravljal teren za ta blok!! A. V.

Položaj jugoslovenskih narodnih manjšin je pod vlado naroda dvatisočletne kulture in civilizacije »zavidanja vreden«.

O. M.

Resnicoljubnost internacionalistov. (Tragični uboj v Hotinji vasi in Orjuna.)

Dne 8. septembra t. l. je bila v Hotinji vasi pri Mariboru veselica tamošnje mestne organizacije Orjuna, ki je potekala povsem mirno in brez vsakega incidenta. Na večer so se že vsi Orjunski razšli, domaćini na svoje domove Mariborčani pa z večernim vlakom nazaj v Maribor, tako da je bilo zvečer ob 9. uri že vse končano. Šele pozno ponoči po dvanašti uri je prišlo v gostilni P. do domačega prepira. Gostilničar se je začel prepirati s svojimi odraslimi otroci ter jih je napadel v vinenosti z nožem in jih vse po vrsti ranil. Ker je postal položaj za domače zmirati boli opasen so šli po sosedu, kovača Pečnika — Orjunaša, ki pa je že spal. Pečnik je bil velik in močan človek, katerega je družina P. ki je imela večkrat takšne incidente, zmirati pozvala da je pomiril starega P., ki je bil svoji družini v vinenosti stiči čisto orosen. Tudi tokrat je Pečnik ustregel prošnji, vstal, se oblekel in šel v gostilno. Tukaj je bil gostilničar P. ravno v nahušem besnenju z nožem, nakač pa je Pečnik zgrabil za roko in mu hotel izravnati noč. V sled snika nasprotnika pa je nadel in mu je pri padcu prerezal nož na nogi žilo odvodnico. V sled prepozne zdrav-

niške pomoči je v bolnici vsled izkrvavitve umrl.

Celi tragični dogodek nima torej z Orjunaško prireditvijo nobene zveze. Navzlic temu pa internacionalci vseh sekt in branž pogrevali v »Delavski Politiki« in v »Voikstimmie« to nesrečo s krvavo nasladdo česar so zmogli samo oni. — Orjuna je izgubila po nesreči enega od svojih najboljših članov, v Hotinji vasi in če bi bili mi takšne sorte, kakor so brezdomovinski internacionalci, bi tudi izrabljali tragičen dogodek v agitacijske namene, to tem lažje, ker je gostil-

1. OKTOBER PETEK

All si že poravnal naročnino za ORJUNO?

Poravnaj jo s priloženo položnico, ker »Orjuna« nima fondov, da bi se vzdrževala z njimi v boju za Jugoslovenstvo in pravico!

LISTEK.

B. MAŠIČ:

Molitev.

Sredi planin na tromejni točki so ostanki in ruševine nekdanjega svetoličinskega samostana v oddaljenosti borge strelaja od turške meje. Sredi stisnjenih, strmih brd, zelenila ovitalk in ogromnih kron mogočnih hrastov je skoro zakrit očem. Do tu ne prihajajo niti pastirji kurit ognjev, niti same koze. Razven divjačine ga ni daleč na okoli živega bitja. Čuti je samo jastrebove klince po višinah in šumenje vode po globokih tesneh. Svečan je dan — dan četniškega sestanka.

Iz starega zvonika sezidanega iz surovih skal se razlega mali zvok stoletnega zvona. Brezbržni samostanski dijaček se je zagledal nekam daleč tja za vrhove dreves in nesorazmerno vleče za staro vrv, ki je že vsa preperela in raztrgana, kakor suha veja. Pod ve-

kovno težo ohromeli zvonik škripa in se trese kakor v cerkvi katedral. Iznemogel zvok teči, se dviguje, združuje in se jedva prebija skozi klance in debri.

Poleg zvonika je sredi ravnice prostrana cerkevica še iz onih časov, ko so Turki prvič osvajaali te kraje. Z debelim že zdavnaj pobeljenim zidom in visoko trulo streho izgleda, kakor da bi velika goba zrastle iz tal. Med razpoklinami lesene strehe gledajo v beli dan gnezdeca. Iz njih pa se čuje cvčrčanje ptičkov. V zidu ni oken, nego par ozkih in dolgih puškaric iz katerih so se nekoč branili naši dedje pred neverniki.

Na jedva pregaženi stezi, ki se izgubila nevidna med listjem ter drevjem in ki vodi naravnost v cerkev se pojavilo — četniki.

Zvonček je naglo utihnil. Molče prihajajo v večjih razdaljah drug za drugim in se zbirajo pod zelenččo lino, katere korenine in koreninice se vliejo po tleh, kot kače. Dospel je končno i poslednji — vojvoda Vuk.

Dvajset mladih in kremenitih mož.

»Sve po pušči i krvavo ruci. Ko' od rane tanknuti neče. Ni kraj sebe splešiti druga: Koli može stiči i uteči I ranjena odnesti druga.«

Vsi so enako oblečeni v surovo makedonsko sukno in oboroženi do zob ter prekrizani z redeniki. Zbirajo in razvrščujejo se pred cerkvenimi vrati. Vojvoda jih preštee ogledava in zadovoljno prikimava. Nato se odkrijejo in vstopajo s šubaricami ter kalbaki v rokavi za vojvodom, pripognjeni pod dvema brunoma, ki sta mesto vratnih stebrov.

»Hvalite gospoda z nebes.« se čuje po cerkvi melanholična molitev.

V polmrazu gore na starih svečnikih voščene sveče zadušnice. Nad oltarijem in po zidovju vise mračne, prašne in razpokane slike. Svetniške glave so okovane namesto z nimbo s svincem ali čistim srebrom.

Božjo službo služi iguman v obledeljem svilenem odelu, vezanim s

starim brezsilnim zlatom. Osivela brada podhrta, ko dvigne glavo pevačod dolge pesmi iz starih s kožo vezanih knjig z malimi rdečimi črkami. Preko vsega pa se polagoma dvigujejo beli oblaki dima in se izgubljajo v vonu kadila plesnobe in trohnobe ki spominja na grobove pod surovim mozaikom in kamenitimi ploščami.

Medtem ko ori po mali cerkvi tanek glas dijačka, iguman glasno čita neke molitve, dviguje roke k nebu in končuje vsako z vzklikom: »Usliši i pomilui mia Gospode!«

Sredi cerkve gori na mali črnim pajčolanom podobni mizici dolga voščnica. Pod njo pa se bliška ostra makedonska kama z revolverjem, bombami in prekrizanimi bronzetkami. Nekaj strahotnega in plašlivera visi v zraku in se trese zajedno z nemirnimi plameni sveč in se odbija od mrzlih sten.

Svečana groza obemlje ne samo mlade in še neizkušene četnike, ki sprejemajo široko odprtih oči in trepetajočega srca sleherni drhlaj okoli njih nego i ostale in končno celo vojvoda samega. Po nočnem

prehodu preko klancev Tromedie in nevarnega obhoda okoli turških stražnic so sedaj ko so prihili po to novo četo v mislih doživljali vse nemirne, tesne in prebolestne du njihovega burnega četniškega življenja in se poglabljali v grenke spomine. Najboli na jih peče in tare bolni spomin na še sveže in neoplake gornje tovarišev, kojih duše so bile ta hip pri njih.

Vrata ikonostasa se odpro in starec svečenik jih pozove s podobo Bogorodice v levici z desnico deleč blagoslov in odvezo:

»Sa strahom božim i vteruiu pristopite.«

Pristopajo zvrstoma, vdano in tiho, kakor nikoli v življenju in se obhajajo s simbolom krvi in telesa Onega ki se je i žrtvoval i zanje.

Kupujmo in podpirajmo izvrstno

Kolinsko cikorijo

domači izdelek.

ičar pristajš SLS. Ker pa je cel tragičen dogodek le posledica pri našem ljudstvu še žal preveč razpasenega alkoholizma, je treba krivca objektivno iskati pač tam, kjer se v resnici nahaja. Ampak gospodom internacionalcem leži Oriuna posebno v želodcu in zato požrešno hlastajo po izmišljenih senzacijah, da bi očrnilo nevarnega tekmeča v proletarskih vrstah. Zato le tudi razumeti, da napada dr. Irigoliča ki dotičnega dne niti v Hotinju vasi bil ni. Ker pa ima celo

zadevo itak že sodišče v rokah, bodo gospodje internacionalci ob dveh prilikah (!!) imeli čast dobiti pouk, kakšen ta bil incident in kdo je zakrivil incident.

Oriunaši smo svojega žal ako tragično umrlega brata z bratsko ljubeznijo pokopali v Mariboru in bomo gledali, da se sčutijo interesi vdove in njenih treh nenreskrbljenih otrok, gospodje internacionalci pa naj pišejo dalje, če so prepričani, da bo na ta način uspevala njihova stvar bolje.

Razbite kurilnice in delavnice naše železnice.

Železniški delavci so nam dostavili razna poročila o desolantnem stanju gradbenih delov kurilnic in delavnic. Strehe, okna, vrata, deloma tudi zidovje in drugi stavbeni deli so polomljeni, razbiti in da je marsikaj v takem stanju, da ogroža varnost in zdravje v teh poslopih zaposlenih ljudi. Slabe strehe propuščajo dež, ker jih že leta in leta niso popravili, deloma so strešne konstrukcije tudi v takem stanju, da ni nobene varnosti več. Vsled vode ki pronicava skozi streho, gnije les in rjavi železje. Poleg te škode kapa voda na razne obdelovalne stroje in moti delo delavstva. Vsled razbitih šin, oken in vrat je ozročen cel obrat, poleg tega pa je delavstvo stalno izpostavljeno po nepotrebnem škodljivemu prepihu in raznim boleznim.

Delavstvo pravi, da kaj takega

še ni bilo nikdar. Gospodje, ki pridejo katerikrat gledat kaj je s stavbami, pa zmigavajo z rameni, delajo dolge obraze, včasih tudi kakšno bleknejo tako, da se sliši, da ne znajo službenega jezika. Človek ima zbog tega tak občutek, da si ti gospodje skoro gotovo mislijo: »sollen die windischen Hunde nur krepieren«.

Blizu se zima in kako se bo gredo nezaprti prostori? Pisarne gospodov so v redu, kaj pa z delavnicami, ali za te ni nobene kredita? Ali nihče ne pomisli resno, koliko škode trpi država na materialu in na zdravju delavstva? Privratno podjetje bi poličiska kot zdravstvena in varstvena oblast zaprla če bi bilo v takem stanju kot so nekatere kurilnice in delavnice naše državne železnice.

Upamo, da bo čimprej vse urejeno.

Zopet gonja proti slovanskemu učiteljstvu in duhovnikom v Italiji.

Vsem je še v spominu nastop poslanca Mracha na fašistovskem kongresu v Puli proti slovanskim učiteljem in proti slovanskim duhovnikom v Istri. Njegovo poročilo je objavila celo rimska »Tribuna«, glasilo notranjega ministra Federzonija in sklepi so bili predloženi min. predsedniku Mussoliniju, ki je izrazil svoje dopadanje nad njimi. V zvezi s tem je objavil tržaški »Piccolo« neke okrožnice, ki jih je baje sestavil in razposlal neki kaplan v tržaški okolici. Za zadevo sta se zainteresirala škofjski ordinarijat in tržaška prefektura in izkazalo se je, da je bil »Piccolo« žrtve zelo perfidne mistifikacije.

Sedaj se je oglašil v bolonjskem »Resto del Carlino« mož, ki se je vedno izdajal za prijatelja Slovanov, ki je svoječasno vodil slovensko učiteljsko v Tolminu, ki je predaval na tečajih sedaj od oblasti razpuščene Zveze učiteljskih društev in ki je celo prevedel Cankarjevega »Hlapca Jerneja« na italijansko.

Ta mož, ki je desna roka šolskega skrbnika v Trstu v zadevah slovanskih šol, je sedaj v imenovanem listu nakopičil na račun slovanskega učiteljstva, slovanskih kulturnih ustanov in slovanskih duhovnikov toliko strupa in zlobe, kakor je niso doživeli niti v dnevi groze, ki so sledili poškodbi spomenika na Krnu po streli.

Ta mož odgovarja na ime Giovanni Lorenzoni. Zaganjal se je v vse, kar je slovanskega, ustavil se ni niti pred čisto kulturnimi ustanovami.

V naslednjem hočemo v glavni nem posneti samo vsebino drugega članka, ki nosi naslov »Protinacionalna propaganda in slovansko duhovništvo«. Najprej napada katoliško tiskovno društvo v Gorici, ki ima svojo tiskarno, knjigovoznišnico in knjižarno. Temu društvu očita, da izdaja listič, ki nosi bojni napis »Goriška Straža« in spominja pri tem na nemško »Wacht am Rhein«. Ta list ali, kakor ga imenuje Lorenzoni, ta čunja da objavlja v sleherni številki članke, ki žalijo najsvetejša čustva italijanskega naroda in izraža svoje začudenje, da vlada ni še list ustavila. Najbolj pa se zaganja proti »Goriški Mohorjevi družbi«, ki da razpošilja na tisoče knjig med kmeti.

sko ljudstvo po naravnost smešno nizki cenil (kar ima seveda biti migljaj oblasti). Lorenzoni vidi v tej družbi le filijalko Mohorjeve družbe v Prevaljah in vez med eno in drugo Mohorjevo družbo dokazuje s pogostimi obiski »znanega duhovnika, profesorja in propagandista iz Ljubljane, ki odgovarja na ime don Ujčić«. »Goriška Straža«, ki je v stvarnem članku »Hlapci Jerneji njemu« nastopila proti prof. Lorenzoniju, povdarja, da članek ni tu zaman znil z brado.

Enako nevarno je tudi »Katoliško šolsko društvo« (?), ki ima razne odseke, tako neko goriško dijaško društvo, neko udruženje slovanskih srednješolcev v Italiji in neko pevsko in dramsko društvo.

»V najzgodnji zvezi«, pa pravi Lorenzoni, »s tem šolskim društvom je slovensko Alojzijevešče v Gorici, v katerem pod skromno krinko prefekta vlada kot gospodar neki don Terčelj, ki je jugoslovanski državljani in ki so ga pozvali na lašč z onstran meje, da vzgaja mlade slovenske gojence. Ti, ubožci, ne hvalijo sicer posebne hrane, pač pa so se čutili izborni v takem ambijentu, kjer njihova čustva...« Tu je članek namenoma prekinil stavek in navaja slučaj neke učiteljice, ki je izjavila, da njena čustva ji ne dovoljujejo, da bi pristopila k fašistovski organizaciji.

»V tem konvinktu pa je,« nadaljuje Lorenzoni, »poslovela z oblastnim dovoljenjem ljudska šola, ki je bila formalno italijanska, po duhu pa slovenska.«

In nato sledi napad na goriškega knezoškofa in na nekatere duhovnike, ki jih indirektno imenuje.

»Ako pomislimo, da je vsa ta organizacija pod vodstvom onega vrhovnega komanda sedmih politikujočih duhovnikov, katerim goriški nadškof, ki je sicer učen in svet mož, toda šibek in popustljiv v političnih vprašanjih ravno toliko, kolikor je energičen in strog v verskih zadevah, daje pravico, da delajo dež in lepo vreme, potem je razvidno, da se mora nujno odpraviti ambijent. To tembolj, ker so ti voditelji morda s tajnim in skrivnim privoljenjem nadškofa skoro vsi oproščeni dušnega pastirstva in drugih služb, dasi v seznamih in napram vladi, ki jih plačuje, figurirajo kot kaplani vikarij,

upravniki in knjižničarji itd. Le oglejte si n. pr., v kakšnem stanju je bogata in vrednostna knjižnica v teološkem seminarju, ki bi jo moral opravljati eden imenovanih politikujočih duhovnikov. In nekateri teh gospodov se niti ne zavedajo nemoralnosti, ki je v tem, da prejemajo, dasi sicer samo poldrugi stotak Lir na mesec, da ne delajo drugega kakor da v čast Bogu pri-

digajo v slovenskem jeziku. Da, gospoda moja, v italijanski Gorici se pridiguje veliko, da, preveč v slovenskem jeziku, enkrat na teden, medtem ko uporabljajo ostali čas za posvetna dela, kar bi bilo sicer,« pravi Lorenzoni, »dopustljivo, z namenom, da preprečijo pomirjenje med Slovenci in Italijani, ki ga hoče vlada doseči v splošno korist.«

Federacija SHS.

»Na humkama u tudjini, srpsko cveče neče nič, poručite deci našoj, nečemo im nikad stiči!

Oficijelni krogi se pripravljajo, da z uradno dostojanstvenostjo proslavijo spomin na dogodke epopeje našega osvoboditlja. Pravimo »uradni krogi«, ker razven njih in sorodcev slavljanih v tej zemlji danes nihče ne misli na one, ki so pred desetimi leti s konicami bajonetov pisali na krvave stene, pa i najsilnejše liste povestnice našega rodu. Današnja generacija njima časa niti volje misliti na ono dobo, ko so se v gromu topov in pokanju bomb odpirala vrata domovine, ker je prepozna na skrbi da li bo, ali ne bo vržen iz Uzunovičeve vlade, gospod minister dr. Nikić. Pozabljena so dela onih, ki so prekosili rimsko in grško legendo ter ustvarili historijo, ki se more primerjati z epoko Napoleona, katero z albansko Golgotto doseže, če ne naravnost prekaša.

Z deli in junaštvu teh padlih velikanih pa so pozabljene v današnji borbi malih in velikih iskanju osebnih koristi, zbiranju materialnih bogastev, dnevnega posejanja plesnih dvoran, malega poštenja in velikega poželenja — tudi ideje onih, ki so dosegli v borbi za blazor in spas domovine veličino Jugovicev. Miloš Obilić in vse pletade kosovskih vitezov.

Idela jugoslovenstva, za katero se je dolet stotisočev srbsko vojske dvignilo iz ruskih koncentracijskih zaporov, logorov avstro-madžarskih, naših vojsk, ameriških rudnikov in južno-ameriških namo, na desetisoča mož pripravljen umirati in ki je s prebitim Solunskim frontom Dobrudžskem izkušeni triumfirala, je danes zavrnjena in nadležna ovira, ki se to je pretreha čimprej iznebiti!

Jugoslovanski nacionalisti smo realisti in kot taki dobro vidimo, koliko ponižanja in degradacije doživlja jugoslovenstvo ki je ustvarilo čudesa s katerimi se bodo ponasala prihodnja pokolenja. Zavedamo pa se tudi da so zaman nakanje onih, ki mislijo jugoslovenstvo za vedno pokopati in ga vreči zaničljivo v rotoparnico, ker ne odgovarja njihovim partizanskim načrtom.

Odveč je postalo očetom domovine Jugoslovenstvo, ker jih neprestano spominja na padle žrtve ne-hvaležnost domovine, neodrešene brate in skorajšnji njihov padec pod naletom onih ki so v njegovem znamenju prebivali železne sovražnikove linije in osvobodili poraženo in podarmljeno zemljo. Strah jih je prevzel, ko so pomislili na hip predale poslov vladanja mladini in iakim, poštenim ter čistim in sklenili so sporazum med seboj oni, ki so bili kakor ogenj ter voda. Bojazan pred osveto in obračuno je nagnala himnopoica v zagrlai k starcu in k sporazumu za delitev oblasti in vlade v znamenju federacije SHS, v kateri bi imel sleherni od njih absolutno prevlast nad mladimi in iakimi. Doslej sta ta federalistični sporazum skrivala in pripravljala zaničeren s predhodnimi ukrepi, ki naj bi počasi a dosledno razorožili vse

neoprijetne sovražnike. Sedaj je smatral vsaj zvoornejši od obeh čas ugodnim in prišel dajati podrejenim direktive ki že prav nič več ne maskirajo načrtov sporazumaških premierov. V znamenju te je bilo izpeljano i poslednje snubljenje stranke slovenskega ljudstva, ki bi s svojim pristopom podala moralno osnovo Velikega sporazuma in možnost radikalnejšega iznebljenja celega načrta, ki bi po izvršitvi preobrazil edinstveno Jugoslavijo v tri plemenske poddržavice s federalistično ustavo in uredbo.

Načrt je lep in navidez v znamenju demokracije in volje naroda še dokaj lahko izvedljiv. Toda poleg teh činiteljev naklonenih načrtom sporazumašev, obstoja še drugi, ki jim je čuvanja edinstva države in tekovin stečenih s tolikimi žrtvami, koje zadnja odtehta neoprimerno več nego vse one zbranih sporazumašev, najsvaltejša naloga, za katero so pripravljani dovesti na težišče žrtve.

Radikali, radičevci in slovenoborci lahko na svojih sejah proglašajo in velikih sporazumih parcelirajo to zemljo v Veliko Srbijo, Veliko Hrvatsko in Ogrnieno malo avtonomistično Slovenijo. Verujemo, da poide sričo popustljivosti velikega mirotvorca in zelene veje Priekije, to razmeroma lahko in da bodo gospodje parcelatorji potegnili celo tam meje, kjer je obstal ženi Oblaka. Iz poteka dosedanjih sporazumevanj je videti, da je izvestna gospoda zelo intenzivno pristopila k pripravam za ta veliki sporazum, ki naj bi po nekaterih predhodnih postopanih pristopil k izvršenju cele akcije, v koje smeri se odigravajo tudi vse faze sedanega »malega sporazuma«. S tem bi bile uresničene davne želje in obeti te gospode. Obenem bi bile rešene tudi zelo narušene postojanke njihovega parlamentarnega ugleda med narodom, ki zaman strada in umira v bedi ter gospodarskem propadanju, pričakujoč obstinitve neke avtonomistične Slovenije, samostojne Velike Hrvatske in Velike Srbije.

Gospoda, veliki sporazumaši in prikricevalci novega federalističnega odela naše zemlje se na silno motijo če pričakujejo, da bodo to preokrojenje izvršili tak lepo v miru, kakor v raznih družtvih kjer so po uledinjenju zintenzivirali ponovno ustanovitev novih plemenskih organizacij.

Potrpežljivost jugoslovensko orientiranih krogov te zemlje je brezprimerna in že naravnost škodljiva jugoslovanski ideji. Dosegla pa bo tudi svoj vrhunec in se umaknila metodam, s katerimi edino je bila ta zemlja ustvarjena v dimu požarov in iz tezer prelita krvi. Tedaj pa bo red na federalističnih modelirih, da s krvjo zarišejo nova meje federativne SHS kakor so jugoslovanski nacionalisti s srčno krvjo svojih najboljših drugov cementirali mejnino edinstveni, mogočni in uledinjeni Jugoslaviji v časih, ko so današnji mejni pravdaši prepuščali narod in kralja mrki usodi na obalah albanske grobnice, peti himne Habsburžanom, hujskali na bratstvo in hvalili in bili najbolj paše udani voglarji Hofa in Bakolatza z njegovim reptilskim fondom.

Kalpak in „prügelpatent“.

Lesce, 29. IX. 1926.

V eni prejšnjih številkih smo že navedli nekaj klasičnih dokazov protiorjunaške obznane v preloženem Gorenjskem kotu kjer so prepovedani znaki Oriune ki se jih more svobodno nositi drugje od vseh srežih. Gospodje ki so započeli to posebno borbo proti Oriuni, pa niso zadovoljni samo s tem, da so prepovedali nošnja njim toliko priljubljenih orjunaških znakov, nego raztežajo protiorjunaško obznano i na orjunaštvo slične predmete v prvi vrsti pa na šubare — kalpake.

Tako je bil dostavljen dne 26. IX. 1926 enemu razpuščenih Oriunašev sledeči kazenski nalog Sreskega glavarstva:

»Uradno je ugotovljeno da ste dne 20. t. m. nosili čepico »Oriune«, čeprav to le do društvo oblasteno razpuščeno in če prav le prepovedano nositi znake tega društva in s tem zakriliti prestonek po cesarski naredbi z dne 20. IV. 1854, drž. zak. št. 96.

Radl tega prestoneka »Vam naloži kazeno po istem š-u na globo 30 Din v prvi ubožnemu skladu ob-

Računski stroji. THE REX CO., Ljubljana.

Čine Radovljica, event. na 24 ur zapora.

Razen tega morate plačati takso 20 Din za ta odlok.

Ta dva zneska morate v teku 14 dni po pravomočnosti tega naloga vplačati s priloženo položnico, sicer bi se po preteku tega časa iztirial na Vaše stroške administrativno-eksekucijskim potom.

Zoper ta kazenski odlok smete v roku 10 dni po dnevu vročitve naloga ustno ali pismeno priglasiti svoj obrazložen ugovor pri sodiščem uradu, nakar se bo zoper Vas uvedlo redno kazensko postopanje.

Sreski poglavar v Radovljici, dne 19. IX. 1926.

Dr. Vavpotič.

Slovenščino tega akta lahko vsakdo sam presodi! Mi konstatiramo le to, da omenjena grešna duša z uradno ugotovljenim kalpakom ni 20. pr. m. nosila nikake orjunaške čepice, ki se pozna po orjunaškem znaku in peresu, nego povsem navaden kalpak, ki je srbsko nacionalno pokrivalo, katero je nosil s pogosom Črni Jurij, Peter Mrkonjić in že tudi naš mali Prestolonaslednik. To je znano slehernemu našemu zadnjemu hribovskemu fantu, ki je služil v srbskih predelih naše zemlje vojsko. Znano bi na moralo biti to potem vsaj tudi radovliški gospodi, ki se še morda spominja iz časov svetovne vojne na slike srbskih četnikov s temi Avstrijcem toliko strašnimi kalpaki v znamenju kojih se je vršila žalobnooneiša borba za narodno osvoboditve ki so ga mnogi v naši zemlji tako bore malo vredni. Končno bi pa tudi ne bil tako strašen greh če bi Oriunaš del i v resnici na glavo orjunaški kalpak uničeval, v kateri so bili povabljeni zastopniki Oriune i pred samega Kralja.

Gospodje dalje pišejo o prepovedani nošnji orjunaških znakov, dočim smo mi z najavtoritativnejše strani sričeli striktno izjavo, da ni govora o tovrstni prepovedi in da se bodo vsi slični slučaji temeljito obravnavali! K tej zadevi ne rekrimiramo, nego samo konstatiramo kar je za nas dovelj in upamo da bo i za te gospode z izjemnimi prepovedmi.

Odločevanje o tem, da li se »sme« storiti to, kar je zakonito predvidevano je tudi vprašanje, ki ni zaenkrat v ustavni Jugoslaviji, kjer še ni diktatoriev le stvar osebnega okusa.

Končno na te gospoda navdana tudi s proroškim duhom da predvideva dogodke v vsej jasnosti že kar dva dni v naprej in izdaja kazenske naloge dne 18. IX. 1926 za dejanja, ki se bodo izvršila šele 20. IX. 1926.

Poznamo razpoloženje podpisnika kazenskega naloga in vemo, da ni delo njegovih rok. So pa za njim možje, ki im Oriuna močno želijo pri sru in do katere goje že od nekdaj svoje simpatije. Med njimi ni zadnji onkel Ladi, katerega za njegovo priateljstvo prav nič drugega ne obetamo nego samo to, da on ne bo nosil nikdar orjunaške čepice, ki in bo prav gotovo še želel nekoč zamenlati za sedanji cilindar, kakor ga je leta 1918, ves blažen poveznil na glavo. Potem ko je vrel v rotoparnico stara k. u. k. šaro. Triglavski četniki.

Tužni glasi.

Nova srednja šola v Idriji. Ravno, kar se vršilo zadnji zrelostni izpiti na realki v Idriji. Realke same ni več, kaiti po Idrijski šolski reformi je letos prenehala obstati. Sedaj je občinski komisar razglasil, da se bo s prihodnim šolskim letom otvorila nižja srednja šola, in sicer najnižje vrste, namreč takozvana komplementarna (dopolnjevalna) šola in še ta seveda z italijanskim učnim jezikom. Slovenščina bo morda pripuščena kot tuj jezik.

Razpuščeno društvo. Oblast je razpustila »Rokodelsko in brašno društvo v Tolminu« ki ga je pred 45 leti ustanovil narodni prvoborilec dr. Lavrič. Že dolgo časa so ovirali vsako društveno delovanje. V zadnjem času so hoteli tolminski fašisti korporativno vstopiti v društvo. Ker se njihov želji ni ugodilo, je oblast društvo razpustila.

BORIS REŽEK:

Misel.

Daljšina, vsa od solca razbleščana in sredi nje, v molk nasipanih bregov, prellja čuda vsa so se neznana, v neizmerni sen, svobode hrepenenja in grobov.

Svobode? Mar le do Triglava, dedov je naših domovina, mar ni pravica naša, tudi preko Soče? Mar priča ni vrhov svina, da kri bratov tja do Gosposvete 1926....

Enaka usoda čaka društvo »Razvoj« v Sempolaju pri Nabrežini. Skrb, da se to društvo razpusti je prevzel novoimenovani podočitat Brovedani, ki je po imenovanju prvič v svojem življenju prišel v Sempolaj. Čigar uprava bo odslej v njegovih rokah.

Politični informativni uradi na Krasu. Prebivalstvo sežanskega okraja se je silno razveselilo vesti, da je vlada iz ekonomskih ozirnov odustila podprefekturo v Sežani, ker so upali, da se tako rešilo sovražnika vsega, kar je slovenskega, bivšega hudega Avstrija Aviana v Sežani. Zella je bila zaman, ker ostane kot načelnik polit. informativnega urada čigar naloga je zasledovati delovanje in mišljenje slovenskega prebivalstva. Enaki uradi se ustanovijo baie tudi drugod. **Prepričani da nai bodo Italijani, da si s temi informativnimi uradi ne bodo prav nič pomagali, ker več kakor to, da ih narod sovravi v zasadenem ozemlju, nikdar izvedeli ne bodo!**

Odpustno postopanje proti slovenskim učiteljem. Naučni minister je uvedel odpustno postopanje do sedaj že proti devetim slovenskim učiteljem in učiteljicam. Dopis, ki ga pošila naučni minister tem nesrečnejšem, se glasi takole:

Naš pokret.

Oriunaši četniki so ob priliki katastrofalne poplave ljubljanske okolice bili takoi na mestu in po svojih močeh pomagali nesrečnejšemu narodu pri rešitvah. Osebito so bili požrtvovalni četniki Oriune Vičglince in Krakovo-Trnovo ki so pomagali posebno ogroženim prebivalcem njihovega okrožja. Z ozirom na načelo Oriune, da je treba delati za narod močje in brez obilavljanja uspehov, bi prišli močje preko tega hvalevrednega nastopa da ne čujemo od strani nepriateljev Oriune tolikokrat očitka, da o naši pomoči narodu samo govorimo. Tako kot kronisti beležimo, da je bila Oriuna na mestu, ko so pa izgubili v resnici glavo, močji tisti ki im le skrb za narodov blagor plačana poklicna naloge.

K naši zadnji notici o stavu »Vidovdana« pripominamo, da je isti sedaj preciziral svoje stališče in izrekel br. predsedniku dr. L. Leončiču popolno poverenje.

Zahrbino je bil napaden dr. Edo Bulat, član Oriune Split in težko poškodovan. Napadalec je pristal federalistov in je imel namen br. Bulata ubiti. Rane so težke, osebito na kolenu desne noge vendar je upati, da bo br. Edo kmalu ozdravel.

Mesni odbor Oriuna Zagreb stavlja svim br. organizacijama do znanja, da su legitimacije izdane sa štampiljom Mesne organizacije Zagreb pre 29. avg. 1926. neveljane. — Prema tome mora se svako-

Vaše blagorodje se je postavilo na stališče, ki je v nasprotju s splošnimi političnimi smernicami vlade in ne nudi jamstva za zvesto izvrševanje svojih dolžnosti z ozirom na dejansko progazando katero vodite v škodo nacije in režima.

Prišel sem do zaključka, da se ukrene potrebno za odpust Vašega blagorodja iz službe v smislu zakona od 24. decembra 1925, št. 2300.

Dovoljujem Vam rok petnaestih dni od dneva prejema tega dopisa, da predložite morebitne opravičbe, ki morajo biti pismene in naslovljene na mojo kabinetno pisarno.

Minister Fedele.

Na taka pavšalna očitania naj slovenski učitelji odgovore. Njihov položaj docela spominja na onega slovenskih sodnikov in sodnih uradnikov, ki so pred tremi leti prejeli slična pisma. Seveda je bil konec ta, da so kljub vsem utemeljenim in obširnim zagovorom odleteli skoro vsi obtoženi sodniki in sodne služe. Kar jih je ostalo pa so bili premeščeni. Pri učiteljih je stvar v toliko drugačna, da se skoro vsi prei premestijo in da se šele potem uvede proti njim odpustno postopanje. Seveda niz omenjenimi devetimi slučajmi zaključeno število obtoženih učiteljev.

me koji bi se sa takovom legitimirao ista oduzeti te smatrati za nečlanom.

Seja Upravnega in Oblastnega odbora Oriuna Maribor. Dne 3. okt. t. l. ob 10. uri predpoldne se vrši seja širjega Oblastnega odbora mariborskega v »Narodnem domu« v tainstvu Oblastnega odbora. Vsi delegati nai smatrajo kot svojo dolžnost, da se polnoštevilno in točno udeležijo seje, ki bo vrlo važna. Oseba vabila so bila že razposlana.

Odklikovanje. Dosedanji predsednik akad. kluba »Oriuna« Zagreb, br. Dalibor Svoboda je bil povodom odklikovanja rez. oficirjev za uspešno organiziranje »Kongresa rez. oficira i ratnika u Zagrebu«, odklikovan z zlato medaljo. Čestitamo!

ORJUNAŠI - AKADEMIKI!

Akademski klub Oriuna v Zagrebu poziva vse Oriunaše-akademike, ki študirajo v Zagrebu, da se na početku šolskega leta prijavijo v Akademsko »Oriuno«. Dolžnost nas vseh je, da tudi v univerzitetnem mestu doprinesemo svoj delež za urednicenje naših ciljev. Isto velja tudi za Oriunaše-učitelje, ki študirajo na visoki pedagoški šoli v Zagrebu. Nai ne bo Oriunaša ki bi to opustil. Vzemite si za zeleđ br. dr. Bere Angielinovića, ki je kljub vsem šikanam akademskih oblasti vztrajal in dosegel naslov — doktorja prava. One pa, ki tega ne bodo upštevali, homo prijavili matičnim organizacijama.

Kronika.

Zgradbe palače Poštnege čekovnege urada v Ljubljani po zadnjih naših informacijah se ne bomo tako kmalu dočkali, ker je bil v Beogradu pri anobaciji ovržen prvotni v Ljubljani sprejet načrt. Nov načrt je izdelal nato neki beograjski inženir, ki pa absolutno ne odgovarja potrebam in namenu tako da so prot temu načrtu vložile poleg vodstva Poštne hranilnice i razne druge korporacije. V ilustraciji tega stališča beograjskih faktorjev hodi govorica, da so tam že v napređ oddali razna dela za zgradbo te palače, ki nam jo obljubljalo že leto in dan.

Opozorjamo na oglaš. H. Tomec s toplim priporočilom vsem našim čitateljem.

Skandal. V našem dnevnem časopisu se dnevno bere o preganjanju naših rojakov onkraj državnih meji. Posebno stvarno in zavoljo tega toliko bolj grozno je pa poročilo tajnika družbe sv. Cirila in Metoda, katerega se je slišalo na skupščini v Rogaški Slatini. Iz istega se prav točno povzame, da so naši rojaki onkraj meji, tako v Primorju kot na Koroškem, zapisani na listi smrti. In pri nas? Kako se pardonira tuje-rode, štiti na vseh koncih in krajih, v državnih kot v privatnih ustanovah? Ali ni to ščitanje in pardoniranje najglavnejši vzrok, ki daje Italijanom in nemčurjem on-

nariš, tako pa v znamenju štednje ranžirajo posebne vlake s salonskimi vozovi, ki so postali v naši državi že drugo bivališče ministrov.

V podčrtanje tega dozodka pa je bilo mogoče opaziti, kako je na Jesenicah navzlic temu posebne-mu vlaku vstopil v mešani vlak poznani bivši minister gospod Pešič, ki se je leno zadovoljil s tem načinom potovanja in simbolično pokazal razliko med onimi, ki so se za to državo borili ter onimi ki so peli himno Habsburgu in leta izodkopavali temelje te zemlje.

Radič hoče pač postati popolni epigon sive brade, ki se tudi vozi s posebnimi vlaki, oiačenimi še z izidnicami...

Da se razumemo! Zadnje čase so pričeli radikalni listi osobito naglašati zasluge srbstva pri razbitju Avstro-Ogrske, katerih tudi nihče ne odreka. Pri tem naglašanju pa se postavljajo na stališče, da so izvojevali zmage na Kajmakčalanu in Dobrem polju izključno le Srbi. Kakor neradi govorimo o svojih zaslugah, tako pa moramo javno pribiti, da so bili baš jugoslovenski dobrovoljci I. in II. divizije oni, ki so s svojim svežim naletom doprinesli največ k zmagi nad Bolgari in Nemci. Kdo je bil na Krfu in solunski fronti s samosrbskimi odredi pred prihodom jugoslovenskih dobrovolcev, ta se dobro zaveda, kakšno je bilo razpoloženje srbskih trup, ko so odhajale iz Krfa na Solun. Pri tem ne obsojamo, niti obrekuemo, nego samo opozarjamo, ker se nas hoče popolnoma zatajiti. **Pogled na križih na gomilah raztresenih po Dobrem polju govori več kakor vse pisane radikalnih listov, ker so to križi padlih Hrvatov Slovencev in Srbov prečnanov, ki stoje z nemi Srbitancev v razmerju 1:2.** Vselej priznavamo, da nismo daleko dovoli doprinesli za naše osvobodjenje, ali kar smo, tega si pa tudi ne pustimo odvzeti naimani pa pisnom radikalnih novih, ki so sedeli takrat, ko so jugoslovenski dobrovoljci iuršali Kajmakčalan in prodirali proti Črni reki za raznimi redakcijskimi mizami ali pa se šetali z brhkimi demimondkami po Nizzi, Marseille, Parizu in vseh tistih mestih, kjer so nim slični iunaki pretakali svojo kri za blagor in osvobodjenje domovine, po prejemu plače v zlatih frankih.

Izvoz našega duhana na Poljsko. Čez par dni odide upravnik državnih monopolov g. Todorović s posebno komisijo »stručniaka« na Poljsko, da se s tamošnje upravo monopola dogovori o konvenciji za direktno prodajo našega tobaka isti. Tako bo zopet romala masno plačana komisija na Poljsko, da v znamenju štednje potroši težke desetisoče. Računamo sicer z globokomnostjo beograjske visoke gospode, vendar ne moremo doumeti tega kako je to, da vedno potujemo po komisijah samo Jugoslovenci. Komisija pripravlja kovčke in potuje na Holandsko, ko kupujemo tobak in komisija roma zopet v beli širni svet, ko ga prodajamo. Sleherni človek bi logično sklepal, da se bodo prodajalci tobaka že sami potrudili v našo zemljo, kadar kupujemo tobak, kakor gremo mi do kupecev, ko prodajamo našega. V resnici pa ni tako in ubrava monopola pošila komisije, ko kupuje in prodaja, kar menda ne dela poleg Perua nihče pod milim nebom.

Kadilci tudi ne moremo razumeti od kje naenkrat »komisija stručniakov«. Ko se dušimo z dimom našega plesnivega tobaka, se

monopol opravičuje, da nima strokovnjakov. Jedva se pojavi namaniš izšel za potovanje komisije SHS, že je »stručniakov« kar na preostanije, tako, da ni uprava v baš malih težavah radi težkega vprašanja koga nai izbere in osreči s plodonosnim nazivom član SHS komisije za nakup ali prodajo tobaka.

V zaščito diplomatskega karaktera (italijanskega konzula) je prinesel eksškofov list izkrivljeno poročilo o poteku razprave proti odgovornemu uredniku »Jutra« radi žaljenja italijanskega konzula. Poročilo seveda mrgoli laži proti »Oriuni«, o kateri trdi »Slovenec«, da je priredila izgrede pred pošto v Šelenburgovi in Prešernovi ulici in povzročila s tem inkriminirano notico, ki je izšla daleko pred poznanim incidentom dne 28. junija v Prešernovi ulici. Pred tem incidentom pa Oriuna že mesece ni nastopala pri javnih demonstracijah proti Italiji, kar morajo potrditi vsi informirani krogi, ki si sicer niso posebno naklonjeni. »Jutrov« članek je izšel kot reakcija na postopanje policije pri demonstracijah proti nettunskim konvencijam ne pa v obrambo Oriune. Pri teh demonstracijah, ki so se vršile v prvih dneh meseca junija, so sodelovali i klerikalni akademiki, kar so krozi okoli SLS še posebej pribili. Da je temu v resnici tako, je razvidno že tudi iz dejstva, da je bila izdana ministrska naredba o »diplomatskem značaju italijanskega konzulata 13. junija«, kar bi glasom »Slovenčevega« pisana zadostovalo za kaznovanje »Jutrovega« odgovornega urednika, če bi isto v resnici priobčilo inkriminirani članek po incidentu v Prešernovi ulici.

Imajo pač smolo dragi prijatelji, kadar se lotijo protiorijunaškega operiranja z lažmi, ki imajo že itak kratke noze.

Italijani ne odvzamejo zastoji debita »Slovencu«. Javnosti je poznana modra in pravična razsodba ljubljanskega senata v zadevi obtožbe državnega pravništva proti odgovornemu uredniku »Jutra« radi razžaljenja italijanskega konzula. Vsak poštenjak se je radoval nad tem odločnim in pravičnim korakom naših sodnikov, ki so pokazali da imajo dokaj globji smisel za suvereniteto države, nego njeni uradni reprezentantje. Samo »Slovenec« ni bila nič kaj na volji ta moška razsodba našega senata, tako da je moral seveda z »oriunskimi« izgrezi skupaj od strani izraziti skozi vrste svoje obžalovanje, da ni bil odgovorni urednik »Jutra« kaznovan. Pač slovenoborski način borbe za neodrešene brate v smislu fašis, teze, da Quirinal in Vatikan ležita v istem mestu.

Incidenti v Dubrovniku. V nedeljo so se vršile velike separatistične slavnosti ustanovitve Hrvatskega Sokola, posvetoitev zastave Hanao in dvajsetletnica obstoja društva Hrvatska žena. Te separatistične slavnosti so silno razburile vse jugoslovensko čuteče Dubrovničane, osebito pa še Oriuno, ki pri-učiva baš v tem starodavnem mestu vedno več pristavev. Dušek razburjenosti so bile demonstracije nacionalistov proti separatističnim slavlilem, ki so zavzele tako ostro obliko, da je prišlo do spopada s Hrvatskimi Sokoli. Pri spopadu je padlo par strelcov in je bilo ranjenih nekaj separatistov ter lažje en Oriunaš. Po začasnem umirjenju po tem spopadu je nastal nov konflikt med godbeniki separatističnih Sokolov in Oriunaši, ki so pometali separatistom instrumente v morje.

vršilo dobav za gradnjo teh železnice, kar je gotovo globoka želja skrbnega očeta.

»Delavski politiki«. Na zabavni opis »Wildwesta« v Ljubljani pripominjamo, da je brat Marko uspešno zatislil »luknio« v vratu svojemu sobratu, radovedni pa smo, kdo bo tisti prijatelj ki bo tudi tako uspešno zamašil luknio v »kasi« »Delavske politike«, da ne bi preveč krvavela vsled tiskovne tožbe, ki jo je proti njej vložil naš Veliki čelnik.

Po zmagovitem napovedovanju popolnega trumfa slovenoborske misli pri volitvah je njih glavno glasilo reteriralo od celih strani posvečenih tej zmagi k suboparnemu nastevanju števil in gubenkem priznanju, da je kljub vsemu zmagalo odpadniško Jugoslovenstvo v toliki meri da je ta zmaga zaprepastila i same »Slovenčevce«, ki so sicer drugega naglo orientirali v sličnih situacijah.

Skoz okno vrženi denar. Država je zgradila za 160 milijonov dinarjev železniško progo Topčider-Mala Krsna in odklikovala graditelja s Karadiordjevo zvezdo. Po štirih mesecih se je del te proge sesul in jo še danes z ogromnimi stroški popravljaio. V ilustraciji bode omenjeno samo to, da stane že sedaj 1 km te proge 3 milijone dinarjev.

Pri zagrebski železnici je zgorelo za 25 milijonov dinarjev slabega premoga.

V Bakru se je zrušila v močje obala, koje zgraditev je stala državo 6 milijonov dinarjev.

Osemdeset milijonov dinarjev znaša izguba, ki jo izkazueti državni podjetji Karadiordjevo in slatkorna tovarna na Čukavici. Pri ocenjevanju te izgube je treba računati z dejstvom, da so to najrentabilnejše in naimodernejše urejena podjetja, ki bi v privatnih rokah vrgla stotiliionski dobiček. Državna tovarna preprog v Sarajevu nima niti inventarja, kai šele skladiščne knjige.

Tu bi moral g. minister Krauč prijeti s sanacijo privredne krize, ki obhleva vedno širše erane gospodarstva. Odredbe o pudru, šminkanju in črni kavi so tudi umestne, postajajo pa v primeri s citiranim slučajem samo neresne šale, ki ne pristajajo ministru trgovine in industrije.

Jugoslavija — zemlja nemogočnosti. Iz poročila kongresa privrednikov posnemamo, da smo preteklo leto izvozili za 198.678.000 Din moke, izvozili pa smo jo za 328.281.000 Din

in to samo iz Italije, ki jo sicer sama tvaža za 173.200.000 Din.

To so številke, s katerimi bi se moral naš trgovinski minister podrobneje pobaviti in poskrbeti, da ta silna postavka v pasivno breme iz naše trevorske bilance izgine.

Pomanjkanje vagonov prizade ne našim lesnim trgovcem, ki se morajo že itak boriti s tolikimi zaprekami težke ure skrbi in letanja od Poncija do Pilata. Seveda je to beganje in pritiskanje khuk skoro vedno brezuspešno in paralizirano s kratko odslovilno frazo da nimamo vagonov.

Pri uogledu v statistiko na reparaturo čakajočih vagonov nai smo z grozo čitali silno številko 12.000

voz, ki sedaj stoji brez haška izpostavljeni vremenskim nevezodam po slepih tirih takó izborna upravljane Jugoslavije.

Gospodarstvo.

I. R. I.

VOZOVNI PARK NAŠIH ŽELEZNIC.

Vozovni park vsake železniške uprave igra eno najvažnejših vlog v vsakem narodnem in državnem gospodarstvu. Kdor hoče narodu in državi kai dobrega storiti, ta se mora pečati tudi s to nanogo gospodarstva. Radi tega smo se tudi mi lotili tega vprašanja da se poleg političnega in kulturnega udeleževanja uveljavimo z našim nacionalizmom tudi v tel prevažni gospodarski panogi. — Iz raznih časopisnih vesti in debat ter iz drugih virov posnamemo, da obratuje v naši državi okoli 50.000 železniških vozov. Vzemimo da je to število za današnje prometne prilike dovoljno. Poleg tega ugotavljamo na podlagi raznih naga-

Dobro in po brezkonkurenčni ceni

nabavite si vsa moška oblačila, osobito za šoloobvezne

edino le v detajlni trgovini konfekte, tovarne

Fran Derenda & Cie.

Gradišče, nasproti dramskega gledališča.

ZRNA.

Pašić in jadranska železnica. Splošno je znano, da je spričo desolantnih razmer v naši zemlji zelo dvomljivo, če se bo pričelo z gradnjo Jadranske železnice na Split, ki ji toliko nasprotujejo gotove grupe

v Beogradu. Čiča Baia na je v tem pogledu velik optimist in napoveduje gradnjo kar sedmih jadranskih železnic. Na vema kje tiči vzrok tel širokopoteznosti svetitelj radikali-je, vema na, da njegovo dela ne bo

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

je najmodernejše urejena ter izvršuje vsa tiskarska dela od najprejstejšega do najmodernejšega. — Tiska šolske, mladinske, leposlovne in znanstvene knjige. Ilustrirane knjige v eno- ali večbarvnem tisku. — Brošure v malih in tudi največjih nakladah. Časopise, revije, mlad. liste.

Okusna oprema ilustrir. katalogov, cenikov in reklam. listov. Lastna tvornica šolskih zvezkov.

Šolski zvezki za osnovne in srednje šole
Risauke, dnevniki in beležnice.

kov, da se povprečno vsak voz izraabi v dobi tridesetih let. Iz številca vozov in življenjske dobe istih je mogoče izračunati, da je potrebna letna nabava okoli 1600 (tisoč šeststo) železniških vozov, s katero je mogoče vzdržati sedaj potrebno začasno množino vozovnega parka. — Stavi se prevažno vprašanje, kje naj se izdeluje taka množina vozov, kam in v katere roke pride denar, katerega se odšteje za nabavo teh vozov. Potrebna vsota se suče okoli 100 (sto) milijonov dinarjev današnje vrednosti. V interesu našega naroda in gospodarstva je da ostane ta denar po možnosti v celoti doma v naših narodnih rokah. To se pravi, da se naj kupuje več za izdelavo vozov potrebnih material od domačinov narodniakov in da se surovi material predela v domačih tvornicah v vozove.

Kar se vozovnega materiala tiče lahko rečemo, da imamo doma v državi največji del vseh surovin, kot je les, železo, harve in druge drobnarije. Tudi izdelava se vse potrebne vozovne dele lahko doma. Lesnih surovin, kot so deske, plohi itd., je pri nas v izobilju. Železni izdelki, kot je kotno, okroglo in drugo železo ter zakovice, žebli, viaki itd., je mogoče že doma izdelati in to tem lažje, ker naše železotopilnice in valjarne sploh

niso docela izrabljene in če jim kaj manjka se lahko za razmero-ma male vsote nabavi potrebne pomožne stroje, ki so v stanju železo najširovejših oblik pretvoriti v končno veljavni izrabni material. Tu sem spada v prvi vrsti kolesje vozov, ki tvorijo za sebe zopet posebno panogo.

Za danes ugotavljamo le toliko. Bomo pa prinašali tudi nadaljne

razprave o tem prevažnem narodno-gospodarskem vprašanju, tako da bo naša celokupna nacionalna javnost temeljito podučena o dejstvih s katerimi so hoteli naši nacionalni nasprotniki na naš račun razširiti svoja politična, kulturna in gospodarska oblastja. Geslo pri vsem tem pa nam bo: Kdor si sam nič ne napravi, nikdar nič nima in nič ni.

Fašizem na Krasu.

Po uradnem komunikatu, ki sta ga objavila »Popolo di Trieste« in »Piccolo« od 7. pr. m. je preteklo soboto visoki komisar tržaškega fašja poslanec Ricci sprejel v posebni avdienci konzula Robertija, komandanta kraške legije in poročnika Graziolija, tajnika sezanskega okrožja, ki sta mu poročala o fašistovski organizaciji, ki se čim bolj širi. (Ali sta mu tudi poročala, kakšno so uporabljena sredstva in kakšno je pravo razpoloženje med ljudstvom, tega ne omenja poročilo). Poslanec Ricci je s posebnim zadoščenjem vzel na znanje poročilo o organizaciji »Battile« (to je šole obveznih dečkov) in »Mali Italijank«. Dal jima je direktna in precizna navodila za nadaljnji razvoj fašistovske akcije v tem okrožju, zlasti pooblastilo za ustanovitev drugorodnih fašjev v Tomaju. Divači in Zgoniku. Pozval je dalje poročnika Graziolija, naj nadaljuje svoje delo, ki je usmerjeno v to da združi milico in stranko in je obljubil da bo v kratkem sam obiskal fašje in miličarske oddelke med drugorodci. Komunikat končuje z besedami: »Vse prebivalstvo, ki kaže že veliko simpatijo napram zmožnemu in mlademu voditelju stranke, pričakuje nestrno njegov obisk, ki bo še enkrat pokazal, s kakšnim očetovskim zanimanjem sledita vlada in stranka namreč

fašistovska, usodi novih državljani-ov Italije«.

(V teh besedah zveni vsa trpkost naših bratov onstran meje. Ne samo da jih zatirajo in da živijo brezpravno življenje kot ljudje in kot narod, še za norca jih imajo v svojih uradnih komunikatih. Glavno je, da tvorijo ta poročila lestvico, po kateri se ta ali oni vzpenja kvišku).

Pokoren sprejetemu pooblastilu je poročnik Grazioli že preteklo nedeljo ustanovil v Tomaju na Krasu fašjo. Kljub temu, da mu »Piccolo« od 7. pr. m. posveča precej obširno poročilo, je morala biti ustanovitev zelo klaverna, kajti že v uvodu se brani proti napadom, ki jih pričakuje od lokalnih dopisnikov in od strani slovenskih listov. »Od včeraj« piše »Piccolo« »plapola v Tomaju proti nebu drzen plamen italijanstva in fašizma kot simbol tisočletne civilizacije in cesarske sile in se druži z neštevilnimi drugimi ob mejah domovine.« Potem govori o tem, kako zgubljajo slovenski politikanti čimdalje bolj svoje pristaše in kako se čimdalje bolj zbira vsi okoli fašizma. Istega dne pa objavlja »Popolo di Trieste« članek, v katerem pozivlja tomajskega župnika, naj neha s svojim sodelovanjem v domačem prosvetnem društvu in kliče na pomoč celo škofijski ordinarijat

v Trstu. Če je res, kar trbilo vsak dan v svet fašistovski listi, potem ne bi bilo treba takih sredstev, potem ne bi bilo treba zapirati slovenske predavatelje, prepovedovati vse slovenske prireditve, braniti prosvetnim društvom prost razvoj, ustavljati na pošti slovenske liste in korespondenco.

Na zborovanju v Tomaju je imel glavno besedo podežata Josip Gerbec. Prisostvoval je tudi njegov in nega vreden brat Anton Gerbec in nikjer manjkajoči Vran. Troinoperesna detellica je bila polnoštevilno zbrana. Poročnik Grazioli je v svojem govoru sicer povdarial da no-

če siliti nikogar v stranko, kajti stranka ima že preveč pristašev, toda kljub lenim besedam so dejstva drugačna. Tako ni moglo sploh priti do izvolitve odbora temveč je Grazioli imenoval komisarija novoustanovljenemu fašju v Tomaju v osebi podežata Josipa Gerbeca, kateremu je poveril tudi nalogo, naj zbira člane. Kako priljubljen je imenovan podežata med svojimi občinari izhaja že iz dejstva, da se ne unata ne on ne njegov dični brat Anton po česti kakor z revolverjem v roki. Slaba vest jima nač ne daje miru, odpadnikom in sovražnikom lastnega naroda in jezika.

Razprava proti bratu dr. Borislavu Andelinoviču v zadevi njegovega silobrana proti Hanaovcu Zorku se bo vršila dne 4. oktobra v Zagrebu. O razpravi prinesemo poročilo.

Komesar Oriune Beogradska oblasti br. inž. Miloš Radoiković je odlikovan z redom sv. Save. K odlikovanju iskreno čestitamo.

Lepi časi ali neizmerna hvaležnost. Na Hrvatskem živi učitelj, ki je moral čuvati v šolskih prostorih šest let z revolverjem v roki. Kraljevo sliko pred napadi separatistov. Sedaj pa je premeščen na nezdravo mesto, kjer mu po vrsti umira deca. Zalostna nam maika! Tako je danes ta človek za svojo vernost kaznovan z najhujšo kaznijo — umiranjem njegove dece!

„Spectrum“ d. d.
INŽ. KOPISTA, DUBSKY IN KRSTIC
tvornica ogledal in brušenega stekla
LJUBLJANA VII.
Medvedova ulica 38. Telefon 755.
Zagreb, Beograd, Osijek.
Središnja: ZAGREB.
Zrealno steklo portalno steklo masinsko steklo 5-6 mm, ogledala, brušena v vseh velikostih in oblikah, kakor tudi brušene prozorne šipe, izbočene plošče, vstekljanje v med. Fina, navadna ogledala.

RESTAVRACIJA
LJUBLJANSKI
DVOR

najmodernejše urejena in opremljena. Izborna kuhinja. Najboljša domačina. Inoz. vino. Prijetni teran. Vsež. dan morske ribe.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
prodaja

PREMOG
iz slovenskih premogovnikov
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na deželo
inozemski premog in koks
vsake vrste in vsakega izvora ter pripravlja posebno provornost čiščilovinski in angliški koks za livarne in domačo uporabo, kovački premog, črni premog in brikete.

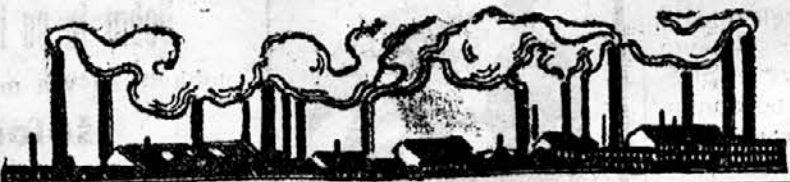
NASLOV:
PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG D. D.
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 15/1.

IVAN JAK IN SIN Ljubljana, Gosposvetska 2
Najboljši živalni in pletilni stroji.
Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu.
Ustanovljeno l. 1867. Vezanje poučuje brezplačno.
Posamezni deli koles in živalnih strojev.
15 LETNA GARANCIJA.
Pisalni stroji „ADLER“.
Kolesa iz prvih tovarn „Dürrkopp“, „Styria“, „Waffenrad“, „Kayser“.

NAZNANILO.

P. n. občinstvu vljudno naznanjam, da sem prevzel
s 1. oktobrom 1926
KOLODVORSKO RESTAVRACIJO V LJUBLJANI
(Glavni kolodvor)
ter se slavnemu občinstvu najvdaneje priporočam.
Z najodličnejšim spoštovanjem
H. TOMEČ.

GRADBENO PODJETJE
ING. DUKIČ IN DRUG

LJUBLJANA
Bohoričeva ulica št. 24

„SAVA“

opče osiguravajuće dioničarsko društvo u Zagrebu

ustanovljena od jugoslovenskih denarnih zavodov: Prva hrvatska štedionica, Hrvatska eskomptna banka in Srpska banka d. d. u Zagrebu, Jadranko-Podunavska banka d. d., in Zemljaska banka d. d. v Beogradu, ter Zemljaska banka za Bosnu i Hercegovinu v Sarajevu je prevzela v kraljevini SHS elementarna zavarovanja obče zavarovalnice Assicurazioni Generali v Trstu. Lastni družbeni jamstveni fond brez garancij bank-ustanovitelj okroglo 30 milijonov dinarjev. **Generalno zastopstvo za Slovenijo v Ljubljani, Sv. Petra c. 2** posluje v vseh zavarovalnih strokah.

„CABA“

опче осигуравајуће дioni-
чарско друштво у Загребу